

Центральноукраїнський національний технічний університет

Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ Андрій КИРИЧЕНКО

« _____ » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

спеціальність 208 «Агроінженерія» _____

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Агроінженерія» _____

(назва освітньої програми)

факультет агротехнічний _____

(назва факультету)

2023 – 2024 навчальний рік

Розробник: доктор історичних наук, професор кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Олександр БОНДАРЕНКО

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи

Протокол № 2 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
_____ проф. Василь ОРЛИК

Декан агротехнічного факультету
_____ проф. Василь САЛО

1. Опис навчальної дисципліни.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	20 «Аграрні науки та продовольство»	Загальної підготовки	
Загальна кількість годин - 120	Спеціальність: 201 «Агроінженерія»	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувачів вищої освіти – 4,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський)	Лекції	
		32 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	2 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		72 год.	114
Індивідуальні завдання			
Вид контролю: залік			

Мова навчання – українська

2. Мета і завдання дисципліни.

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія та культура України» є формування у здобувачів вищої освіти необхідного обсягу цілісних, системних знань щодо основних політичних, соціально-економічних, культурних подій, явищ та процесів минулого, діяльності видатних історичних діячів у різні періоди української історії; уміння їх аналізувати, узагальнювати, виокремлювати основні тенденції й закономірності історичних подій, виявляти їхні причинно-наслідкові зв'язки; уміти критично та об'єктивно оцінювати історичні факти й діяльність відомих історичних діячів; володіти науковою термінологією та вміти користуватися нею; розглядати суспільні явища в їхньому розвитку та конкретно-історичних умовах; аналізувати закономірності виникнення та розвитку української нації та її державності, найсуттєвіші здобутки українського народу, його місце та роль у контексті світових цивілізаційних вимірів.

Завдання вивчення дисципліни:

- визначити та простежити закономірність і основні етапи становлення української державності та її культури від стародавніх часів до сучасності;
- з'ясувати основні історичні фактори, які вплинули на формування та зумовили культурні особливості й ментальність українців;
- простежити історичні спроби українського народу утворити свою державу та проаналізувати причини невдач;
- розглянути основні форми й тенденцій розвитку української культурної спадщини як цілісної системи в контексті європейської культурної традиції;
- використати історико-культурні надбання українського народу для формування національної свідомості майбутніх спеціалістів, відчуття причетності до тисячолітньої історії України, виховання національно-патріотичних переконань, готовності до участі в розбудові та захисті Української держави.

Вивчення дисципліни «Історія та культура України» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Цінування та повага до різноманітності та мультикультурності.

Передумови для вивчення дисципліни. Для вивчення курсу здобувачі вищої освіти потребують базових знань із курсу Історії України, отриманих при навчанні у закладах загальної середньої освіти.

Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця: вихідна.

Результати навчання.

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен набути так і **результати (програмні результати навчання):**

РН 01. Володіти гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями; формулювати ідеї, концепції з метою використання у професійній діяльності.

РН 03. Усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

РН 10. Демонструвати повагу до етичних принципів, своєю поведінкою впроваджувати етичні норми взаємовідносин в колективі, які сприяють досягненню виробничої мети. Проявляти самостійність і відповідальність у роботі.

3. Програма навчальної дисципліни.

Тема 1. Предмет, завдання та джерела курсу «Історії та культури України».

1. Значення і завдання вивчення історії та культури України.
2. Предмет, методи, принципи і функції історії.
3. Періодизація, історіографія та джерела вивчення історії та культури України.

Тема 2. Історичні витoki формування Українського народу та його державності.

1. Поява перших людей на території сучасної України. Трипільська культура.
2. Формування державотворчих традицій: киммерійці, скіфи, сармати, античні міста-держави Північного Причорномор'я.
3. Походження слов'ян та їхнє розселення на території України. Український народ – автохтон на своїй землі.

Тема 3. Княжа доба української історії.

1. Русь – перша історична форма української державності. Етапи політичної історії. Політичний устрій, економічні відносини, соціальний склад населення.
2. Галицько-Волинська держава та її місцеві історичні й долі України.
3. Культурний розвиток Русі-України.

Тема 4. Україна в литовсько-польському контексті: від згасання державності до вільної козацької республіки Запорізька Січ (друга половина XIV – середина XVII ст.).

1. Литовсько-Руська держава: формування, устрій, суспільно-політичні відносини.
2. Становище українських земель у складі Речі Посполитої. Національно-культурний рух. Братства.
3. Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ – вільна козацька республіка.

Тема 5. Українська національна революція і становлення української державності (1648–1676 рр.).

1. Причини, характер, мета та періодизація української національної революції. Національно-визвольна боротьба українського народу 1648–1657 рр.
2. Українська козацька держава.
3. Підсумки української національної революції.

Тема 6. Україна в умовах підмосковської автономної державності та польського наступу (остання третина XVII – XVIII ст.).

1. Соціально-економічний та політичний устрій Української держави другої половини XVII ст.

2. Наступ москви на українську державність. Остаточна ліквідація в Гетьманщині автономного устрою.

3. Суспільно-політичне становище Запорозжя, Слобожанщини, правобережної та західної України.

Тема 7. Українські землі у складі російської та Австро-угорської імперій (кінець XVIII – початок XX ст.).

1. Українські землі під владою двох імперій.

2. Соціально-економічне та політичне становище українських земель у складі російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій наприкінці XVIII – на початку XX ст. (до 1914 р.).

3. Україна в роки Першої світової війни.

4. Українське національно-культурне Відродження (кінець XVIII – початок XX ст.)

Тема 8. Українська революція та державотворчі процеси у 1917-1918 рр.

1. Утворення Української Центральної Ради. Її соціальна база, програма, державотворча діяльність.

2. Утворення Української Народної Республіки. Проголошення незалежності УНР.

3. Українська держава гетьмана П. Скоропадського.

Тема 9. Українська революція за доби Директорії.

1. Утворення Директорії УНР. Політичний та соціально-економічний курс.

2. Проголошення ЗУНР. Проблема соборності України.

3. російсько-більшовицька агресія проти Директорії УНР. Втрата української державності.

4. Причини поразки, історичне значення та уроки боротьби українського народу за незалежність у 1917–1921 рр.

Тема 10. Україна у міжвоєнний період (1921–1939 рр.): утвердження радянського тоталітарного режиму та боротьба за українську державу.

1. Форсована індустріалізація та насильницька колективізація. Голодомор 1932-1933 рр. – геноцид українського народу.

2. Національно-культурне будівництво. Політика «українізації» та її наслідки.

3. Утвердження сталінського тоталітарного режиму. «Великий терор» в Україні в 1933-1939 рр.

4. Західноукраїнські землі у 1921–1939 рр.: політичне, соціально-економічне та духовно-культурне становище.

Тема 11. Україна в роки другої світової війни (1939–1945 рр.)

1. Початок Другої світової війни і Україна. Українські землі в умовах окупації нацистською Німеччиною.

2. Рух Опору. Звільнення України від німецької окупації.

3. Наслідки Другої світової війни для України

Тема 12. Україна в 1945–1991 рр.: трансформації суспільного розвитку.

1. Україна в останній період сталінщини (1945–1953 рр.).

2. Часткова лібералізація тоталітарної системи у 1950-х – 1960-х рр.

3. Загострення кризи радянської системи у 1970-х – першій половині 1980-х рр.

4. Процес перебудови в СРСР та її наслідки для України.

Тема 13. Україна в умовах незалежності: тенденції розвитку, втрати і здобутки.

1. Державотворчі процеси в незалежній Україні. Зовнішньополітична діяльність України.

2. Соціально-економічне становище в Україні: здобутки, проблеми, перспективи.

3. Війна фашистської росії проти українського народу.

4. Розвиток культури. Освіта. Стан науки

Тема 14. Російсько-українська війна.

1. російська збройна агресія проти суверенітету і територіальної цілісності України.

2. Повномасштабне вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 р.

3. Міжнародна антиросійська коаліція та її збройна й фінансова допомога Україні.

4. Волонтерський рух в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни.

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	у тому числі									
	усього	лк	пр	інд	с.р	усього	лк	пр	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Предмет, завдання та джерела курсу «Історії та культури України».	8	2	1		5					6
Тема 2. Історичні витоки формування Українського народу та його державності.	9	2	1		6		2			8
Тема 3. Княжа доба української історії	8	4	1		5					10
Тема 4. Україна в литовсько-польському контексті: від згасання державності до вільної козацької республіки Запорізька Січ (друга половина XIV – середина XVII ст.).	9	2	1		6					8
Тема 5. Українська національна революція і становлення української державності (1648–1676 рр.).	8	2	1		5			1		10
Тема 6. Україна в умовах підмосковської автономної державності та польського наступу (остання третина XVII – XVIII ст.).	9	2	1		6					8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 7. Українські землі у складі російської та Австро-угорської імперій (кінець XVIII – початок XX ст.)	8	2	1		5					6
Тема 8. Українська революція та державотворчі процеси у 1917-1918 рр.	9	2	1		4					8
Тема 9. Українська революція за доби Директорії.	8	2	1		5					8
Тема 10. Україна у міжвоєнний період (1921–1939 рр.): утвердження радянського тоталітарного режиму та боротьба за українську державу.	9	2	1		6					8
Тема 11. Україна в роки другої світової війни (1939–1945 рр.)	8	4	2		5					10
Тема 12. Україна в 1945–1991 рр.: трансформації суспільного розвитку.	9	2	1		4					8
Тема 13. Україна в умовах незалежності: тенденції розвитку, втрати і здобутки.	9	2	1		6			1		8
Тема 14. Російсько-українська війна.	9	2	2		4		2			8
Усього годин	120	32	16		72		4	2		114

5. Теми практичних занять.

№	Назва теми	Кількість годин
1	Найдавніша історія України. Княжа доба української історії.	2
2	Українські землі у складі іноземних держав (XIV–XVI ст.)	2
3	Гетьманщина та землі Правобережної України наприкінці XVII – XVIII ст.	2
4	Українська національно-демократична революція 1917–1921 рр.	2
5	Україна в роки Другої світової війни	2
6	Україна в 1945–1991 рр.: трансформації суспільного розвитку.	2
7	Україна на шляху до свободи і незалежності.	2
8	Війна Українського народу проти неонацистської російської федерації	2
	Усього годин	16

6. Самостійна робота.

Для опанування матеріалу дисципліни «Історія та культура України» окрім лекційних, практичних занять, тобто аудиторної роботи, значну увагу необхідно приділяти самостійній роботі.

Основні види самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Вивчення додаткової літератури.
2. Робота з довідковими матеріалами.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Підготовка до проміжного й підсумкового контролю.
5. Опрацювання окремих розділів програми, які не розглядаються під час аудиторних занять.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет, завдання та джерела курсу «Історії та культури України».	5
2	Тема 2. Історичні витоки формування Українського народу та його державності.	6
3	Тема 3. Княжа доба української історії	5
4	Тема 4. Україна в литовсько-польському контексті: від згасання державності до вільної козацької республіки Запорізька Січ (друга половина XIV – середина XVII ст.).	6
5	Тема 5. Українська національна революція і становлення української державності (1648–1676 рр.).	5
6	Тема 6. Україна в умовах підмосковської автономної державності та польського наступу (остання третина XVII – XVIII ст.).	6
7	Тема 7. Українські землі у складі російської та Австро-угорської імперій (кінець XVIII – початок XX	5
8	Тема 8. Українська революція та державотворчі процеси у 1917-1918 рр.	4
9	Тема 9. Українська революція за доби Директорії.	5
10	Тема 10. Україна у міжвоєнний період (1921–1939 рр.):утвердження радянського тоталітарного режиму та боротьба за українську державу.	6
11	Тема 11. Україна в роки другої світової війни (1939–1945 рр.)	5
12	Тема 12. Україна в 1945–1991 рр.: трансформації суспільного розвитку.	4
13	Тема 13. Україна в умовах незалежності: тенденції розвитку, втрати і здобутки	6
14	Тема 14. Російсько-українська війна.	4
	Разом	72

7. Індивідуальні завдання.

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти є формою організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для реалізації творчих можливостей здобувачів вищої освіти через індивідуально-спрямований розвиток їхніх здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність.

Індивідуальні завдання виконуються здобувачем вищої освіти самостійно і не входять у його тижневе аудиторне навантаження. Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких складається на кафедрі і затверджується завідувачем кафедри.

До індивідуальних завдань можна віднести наступні види навчальної діяльності: написання рефератів, виконання проблемно-пошукових завдань, підготовка до виступів на конференціях, участь в олімпіадах.

7.1. Орієнтовна тематика рефератів.

1. Національний характер, свідомість та самосвідомість як феномен культури.
2. Трипільська культура та її історичне значення.
3. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.
4. Скіфо-сарматський культурний світ.
5. Суспільна організація, господарство та культура східних слов'ян.
6. Державні реформи Володимира Великого.

7. Внутрішня політика та зовнішньополітична діяльність Ярослава Мудрого.
8. Розквіт могутності Галицько-Волинської держави.
9. Становлення слов'янської писемності та освіти.
10. Гуманістичні традиції давньоруської літератури.
11. Пам'ятки архітектури Русі.
12. Історичний портрет Данила Галицького.
13. Галицько-Волинське князівство як одна із форм державності на землях України.
14. Дискусії про правонаступництво Київської держави.
15. Запорізька Січ: устрій, господарство, військова організація козаків.
16. Козацько-селянські повстання кінця XVI – першої половини XVII ст.: причини та історичне значення.
17. П. Сагайдачний: життя та діяльність.
18. Козацтво як своєрідне явище історико-культурного розвитку українського суспільства.
19. Острозький науково-просвітницький і культурний центр.
20. Розвиток друкарства в Україні.
21. Розбудова української держави в роки національної революції 1648-1686 рр.
22. Історичний портрет Б. Хмельницького.
23. М. Кривоніс, Д. Нечай, І. Богун – народні герої визвольної війни.
24. Дипломатичні зносини української держави часів Хмельниччини.
25. Україна в період гетьманування І. Мазепи.
26. П. Орлик та його конституція.
27. Гайдамацькі рухи.
28. П. Калнишевський – останній кошовий Запорозької Січі.
29. Просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.
30. Козацьке бароко.
31. Розвиток садово-паркової культури в Україні.
32. Кирило-Мефодіївське товариство та його роль у розвитку української суспільно-політичної думки першої половини XIX ст.
33. Формування української інтелігенції. «Руська трійця».
34. Т. Шевченко в українській культурі.
35. Громадсько-політична діяльність М. Драгоманова.
36. Український національний рух другої половини XIX ст.
37. Династії меценатів у долі української культури.
38. М. Грушевський – історик і політик.
39. Український національний рух в роки першої російської революції.
40. Модерн в українській культурі.
41. Створення та діяльність легіону Українських січових стрільців.
42. В. Винниченко – видатний політичний, державний та громадський діяч.
43. Універсали – визначальні віхи діяльності Центральної Ради.
44. Брестський мир: тріумф чи трагедія?
45. ЗУНР, її діяльність та історичне значення.
46. С. Петлюра – організатор національних збройних сил України.

47. Україна і створення Союзу РСР.
48. Політика українізації: причини і результати.
49. Наукова діяльність В. Вернадського.
50. Голодомор 1932-1933 років: причини, наслідки та національно-політичні аспекти.
51. Україна як об'єкт політичного терору. Масові репресії.
52. Утворення та діяльність ОУН.
53. С. Бандера: політичний портрет.
54. Боротьба ОУН-УПА за відродження незалежної української держави в роки Другої світової війни.
55. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом у Другій світовій війні.
56. Десталінізація в Україні.
57. Зародження дисидентського руху в Україні.
58. Розпад СРСР: причини і наслідки.
59. Акт проголошення незалежності України і проблеми державного будівництва на сучасному етапі.
60. Становлення і розвиток багатопартійності в Україні.
61. Сучасна Україна на міжнародній арені.
62. Історія національної символіки України.
63. Українська діаспора в сучасному світі.
64. Україна і європейський інтеграційний процес.
65. російсько-українська війна.

7.2 Варіанти проблемно-пошукових завдань з «Історії та культури України».

1. Схарактеризувати античну культурну спадщину на території України.
2. Чому державу антив називають початком історичного життя українського народу?
3. Як ви розумієте вислів: «Русь – прабатьківщина українського народу»?
4. Який вплив справила Візантія на розвиток Давньоруської культури?
5. У чому, на вашу думку, полягає значення мистецтва епохи Київської Русі для подальшого розвитку української культури?
6. У чому особливість козацького суспільно-економічного устрою?
7. Чому Запорозьку Січ називають християнською козацькою республікою?
8. Чим, на ваш погляд, була Брестська церковна унія: спробою зберегти український народ від насильницького покатоличення чи релігійним компромісом, який надав уніатському духовенству додаткові права та привілеї?
9. Як виявила себе ренесансна культурна традиція на терені України?
10. Схарактеризувати процес формування козацько-гетьманської держави в період національно-визвольної війни 1648-1675 рр.
11. Продумати альтернативні варіанти дій Б. Хмельницького в роки національно-визвольної війни та їх можливі наслідки для України.
12. Чи була неминучою Руїна в українській історії?

13. Проаналізувати причини поразки та історичне значення української національно-визвольної революції 1648 – 1676 рр.

14. Назвати основні причини, які призвели до поразки задуму І. Мазепи і козацької старшини відстояти незалежність України. Як ви особисто оцінюєте перехід І. Мазепи на бік шведів?

15. Проаналізувати політику російської влади щодо обмеження автономії України у другій половині XVII – XVIII ст.

16. Чому Російська імперія пішла на повну ліквідацію автономії України саме в другій половині XVIII ст.?

17. Чому українська культура XVII – XVIII ст. розвивалася як барокова?

18. Чому Г. Сковороду називали «слов'янським Ж.-Ж. Руссо»?

19. Порівняти політичний та соціально-економічний розвиток українських земель у складі Російської та Австрійської імперій у першій половині XIX ст.

20. Розкрийте зв'язок романтизму з національно-визвольними і національно-об'єднуючими народними рухами XIX ст.

21. У чому виявився творчий геній Т. Шевченка?

22. Чому саме в період найбільшої лібералізації царського режиму в Росії (60-70ті рр. XIX ст.) посилюється наступ на національні права українців?

23. Як відбилися ідеї етнографії, мовознавства, історії України в наукових працях М. Драгоманова, В. Антоновича, М. Грушевського, О. Потебні, В. Винниченка?

24. Чому саме реалістичний художній напрям виборів провідні позиції в українському мистецтві другої половини XIX ст.?

25. Яким було ставлення українських політичних партій до Першої світової війни?

26. Чи є справедливим твердження радянських істориків про те, що Центральна Рада була «антипартійною», «буржуазно-націоналістичною», «реакційною»?

27. Чи мала успіхи внутрішня і зовнішня політика гетьмана П. Скоропадського?

28. Порівняти діяльність урядів УНР та ЗУНР в роки визвольних змагань 1917-1921 рр.

29. Визначити тенденції індустріалізації в 30-ті роки XX ст. та її соціальні наслідки.

30. У чому суть сталінської «суцільної колективізації»? Які її наслідки?

31. Доведіть, що Україна була об'єктом політичного терору в 20-ті – на початку 50-х років XX ст.

32. Розкрийте сутність поняття «розстріляне відродження».

33. Схарактеризувати політику щодо населення Східної Галичини, яку здійснював уряд Польщі в міжвоєнний період.

34. У чому суть теорії українського інтегрального націоналізму?

35. Проаналізувати програмні цілі та методи діяльності ОУН.

36. Довести, що УПА була воюючою проти фашистської Німеччини армією.

37. Визначити суть політики «десталінізації» та її основні наслідки.

38. У чому полягала сутність культурницької місії «шістдесятників» та дисидентів?

39. Схарактеризувати основні художні напрями в українському мистецтві ХХ ст.

40. У чому проявився русифікаторський наступ тоталітарної держави на духовність українського народу в 70-80-х роках ХХ ст.?

41. Чому соціалізм в СРСР не зміг пристосуватися до умов НТР та використати її досягнення для добробуту всього суспільства?

42. Розкрити сутність поняття «державне будівництво» і прокоментувати його складові в Україні.

43. Визначити основні здобутки і проблеми незалежної України у зовнішньополітичній діяльності.

44. Охарактеризувати основні проблеми української багатопартійності в сучасних умовах політичного розвитку.

45. Розкрити проблеми становлення громадянського суспільства в сучасній Україні.

46. У чому полягають труднощі реформування сучасної економіки України?

47. Яке місце займає українська діаспора у національному розвитку?

48. Розкрийте значення культури у процесі державотворення.

49. Поясніть чому питання про національно-мовний статус України стало одним з найпоширеніших політичних питань останнього десятиріччя?

8. Методи навчання.

При вивченні навчальної дисципліни використовуються, перш за все, традиційні методи навчання. Це:

- **словесні** (розповідь, пояснення, лекція та їхні різновиди, які використовуються з метою повідомлення здобувачам вищої освіти нових знань, пояснення порядку виконання тих чи інших дій, ознайомлення з новими фактами, подіями тощо);

- **наочні** (показ та його різновиди: ілюстрування, демонстрування, що являють собою сукупність прийомів, дій і засобів, за допомогою яких для здобувачів вищої освіти створюється наочний образ предмета, котрий вивчається, формується конкретне уявлення про нього);

- **практичні** (вправи, практичні роботи та інші, суть яких полягає в застосуванні отриманих знань під час вирішення практичних завдань);

- **методи контролю і самоконтролю** (допомагають виявленню рівня реальних досягнень здобувачем вищої освіти у навчанні, надають дидактичному процесові логічної, змістової, організаційної і методичної завершеності).

Колективну навчально-пізнавальну роботу й активний взаємозв'язок викладачів і здобувачів вищої освіти забезпечують бесіда, мозкова атака, інтелектуальна розминка, дискусія тощо. Ці методи використовуються при проведенні практичних занять для наукового пошуку певної навчальної проблеми і шляхів її ефективного розв'язання.

9. Критерії та засоби оцінювання.

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: залік.

Контроль знань і умінь здобувачів (поточний та підсумковий) здійснюється згідно з кредитною трансферно-накопичувальною системою організації освітнього процесу в ЦНТУ. Рейтинг здобувача першого рівня вищої освіти із засвоєння результатів навчання визначається за стобальною, дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС. Він складається з рейтингу поточної навчальної роботи впродовж семестру, для оцінювання якої призначається 100 балів. Семестровий залік проводиться на останньому занятті, до початку екзаменаційної сесії. Навчальний план передбачає при вивченні навчальної дисципліни виконання певних видів робіт на лекційних, практичних, семінарських заняттях, виконання індивідуальних завдань, інших видів навчальної діяльності, тому оцінка здобувачам вищої освіти вище 60 балів може виставлятися без виконання ними підсумкової залікової роботи.

Для переводу підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, вираженої у балах, у екзаменаційну (залікову) оцінку за національною шкалою та в екзаменаційну (залікову) оцінку за шкалою ЄКТС використовується шкала.

Відповідність шкали оцінювання ЄКТС національній системі оцінювання в Україні та ЦНТУ.

Шкала оцінювання : національна та ЄКТС

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка		
		За національною системою (екзамен, диф. залік, курс. проект, курс. робота, практика)	За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	Зараховано	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	Зараховано	82-89
C	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок			74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	Зараховано	64-73
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії			60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2 (незадовільно)	Не зараховано	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота			1-34

**Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни
«Історія та культура України»**

Поточне тестування та самостійна робота																Всього
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	100
6	6	6	6	7	6	6	7	6	6	7	6	6	6	6	7	

T1, T2, T3... – навчальні тижні

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів визначені Положенням про організацію освітнього процесу в ЦНТУ

(http://www.kntu.kr.ua/doc/doc/The_provisions_of_company_profile.pdf). С. 28-33.

10. Методичне забезпечення.

Включає навчально-методичний комплекс з дисципліни, рекомендована обов'язкова та додаткова література, конспект лекцій, методичні вказівки до виконання практичних робіт. Наповнення відповідного розділу в системі Moodle.

11. Рекомендовані джерела інформації.

Основні

1. Бойко О.Д. Історія України. 7-е видання. Київ, 2018, – 720 с.
2. Бондаренко О.В. Міста Наддніпрянської України за імперської доби (1785–1917 рр.): історіографічний дискурс: монографія. Кропивницький: Видавець Лисенко В.Ф., 2021. – 364 с.
3. Греченко В. А. Історія та культура України : підручник. Харків: ХНУВС, 2017. – 440 с.
4. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації ХІХ–ХХ століття. Київ, 2019. – 656 с.
5. Історія та культура України : навч.-метод. посіб (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В.С. Бліхара. Львів : ПП «Арал», 2018. – 480 с.
6. Історія та культура України: навч. посібник. Харків, 2017, – 108 с.
7. Історія української культури: навч. посібник. Рівне, 2012, – 288 с.
8. Калініченко В. Історія України: від найдавніших часів до сьогодення. Навчальний посібник. Харків: Оберіг, 2016. – 440 с.
9. Кордон М. В. Історія української культури. Київ. Просвіта, 2017. – 336 с.
10. Хома І. Я. Історія української культури. Київ. Кондор, 2017. – 356 с.

Додаткові.

1. Бушин М. І., Гуржій О. І. Історія України. Проблемні лекції. Черкаси, ЧДТУ. 2012. – 522 с.
2. Історія та культура України : навч. посіб. / уклад. Дедурін Г. Г., Іванов С. Ю., Чорний І. В. Харків: ХНУВС, 2017. – 108 с.
3. Історія Української держави: Гетьманат ранньомодерної доби / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Арії, 2018. – 720 с.
4. Історія української культури : підручник для мед. ВНЗ ІV р.а. 4-те вид. / за ред. В. А. Качкана. Київ: ВСВ «Медицина», 2021. – 368 с.
5. Лоза Ю. Історичний атлас України. Київ: Мапа, 2015. – 320 с.

6. Мицик Ю.А., Бажан О.Г. Історія України. Київ: ТОВ «Вид-во «КЛІО», 2015. – 680 с.

7. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : КСД, 2016. – 496 с.

8. Українське козацтво: Мала енциклопедія. Київ : Генеза ; Запоріжжя: Прем'єр, 2002. – 568 с.

9. Яковенко Н. М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII століття. 3-тє вид., перероблене та розширене. Київ : Критика, 2006. – 584 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://exlibris.org.ua/> – Українська електронна бібліотека.
2. <http://lib-gw.univ.kiev.ua/> – Бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т. Шевченка.
3. <http://litopys.kiev.ua/> – Літописи, історія, культура.
4. <http://www.cossackdom.com/> – Козацтво XV–XXI ст.
5. <http://izbornyk.org.ua/> Ізборник: Історія України IX–XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації.
6. <http://www.filosof.com.ua/> – Інститут філософії ім. Г. Сковороди.
7. <http://www.history.org.ua/> – Інститут історії України НАН України.
8. <http://www.holodomor33.org.ua/> – Голодомор 1932–1933 років.
9. <http://www.info-library.com.ua/> – Електронна бібліотека підручників.